

Lofdicht op molenaar Portengen

'Het leven van een molenaar ging niet over rozen'

— Bina Ayar

Een afscheid of jubileum van een werknemer is altijd een mooie gelegenheid voor een feestje. Meestal wordt er geborrelt, zijn er cadeautjes en uiteraard ontbreekt de speech niet. Een eeuwenoude traditie.

— De heer J. Portengen, molenaar-machinist van beroep, kreeg bij zijn 25-jarig jubileum in 1930 van het bestuur van de Diemerpolder geen speech maar een lofdicht. Nog altijd te raadplegen in het één kilometer lange archief van hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht. Dat archief huisvest tal van belangrijke historische documenten en objecten. Maar ook geschenken, of curiosa zo men wil. Zoals het lofdicht dat aan Portengen is opgedragen.

— Portengen is een trouwe werknemer die de Diemerpolder van wateroverlast bevrijdt, zo blijkt uit het gedicht. De belangrijkste taak van de molenaar was uiteraard het wegmalen van overtollig water uit de polder. Geen full-time baan, dus deed de molenaar er meestal ander werk bij. Portengen was daarom naast zijn molenaarswerk, rietdekker.

— Toch was het molenaarswerk niet zonder gevaar, zo blijkt uit zijn verhaal. Zo is er een

keer een 'zware spruif' naar beneden komen vallen, maar 'God zij dank, het zware stuk kwam neder zonder ongeluk'. Portengen is vaker op het nippertje aan de dood ontsnapt. Zoals toen hij bij 't malen der machien' het water schepte 'in doodsgevaar'. Het was zijn dochter Catrien die hem moest redden, lezen we in het gedicht. En dan heeft hij ook nog een incident op het dak van de molen meegeemaakt. 'Maar kwaamt gij neder van het dak, geen mensch die daar zijn hand uitstak, 't was God die u daar heeft behoed. Dank Hem daarvoor in uw gemoed'. Dat het leven van een molenaar niet altijd over rozen loopt, blijkt wel uit het feit dat Portengen een van zijn zoons verloor bij de werking van het gemaal. De jongeman overleed nadat hij werd geraakt door het vliegwiel van het maalwerktuig. Het mooie aan het gedicht is dat het terloops veel laat zien van het leven van een molenaar zo'n 80, 90 jaar geleden. Zo is er uit op te maken dat het in de jaren dertig nog heel gewoon is om godvrezend te zijn of op Zijn gunst te hopen. Of in ieder geval naar Hem te verwijzen. Het laat ook zien dat veranderingen van alle tijden zijn, want Portengen maakte ook mee dat de molen werd herbouwd en voortaan machinaal moest worden bediend. De oude windmolen werd in 1926 namelijk vervangen door een dieselmolen.

— Het lofdicht is voor zover bekend het enige gedicht in het rijtje geschenken van dit archief. Er is één ander gedicht, gericht aan niemand minder dan cabaretier Wim Kan. Die had in 1975 een scherpe brief geschreven aan het bestuur over ambtelijke procedures rond het verzoek voor een keurontheffing. 'Mijn vraag is nu: welke fout zal ik begaan, als ik straks dit tijdrovende en geldvretende gezanik belachelijk maak voor het Nederlandse volk?' De secretaris die hem op 5 december terugschreef, maakte van zijn antwoord een Sinterklaasgedicht 'Ons bestuur hoopt dat u deze zaak uit kunt brengen ter algemeen vermaak.' Want: 'Het lachwekkend aspect der ambtelijke zaken kon op deze dag het college best vermaken'. Wim Kan kon de dichterlijke ambities van de secretaris wel waarderen. En Portengen? Die kreeg kort na zijn 25-jarig jubileum opslag. Zijn zoon volgde hem in 1942 op. Vader Portengen overleed zes jaar later. Hij woonde toen nog altijd in het huis naast de molen.

— Met dank aan Jan Blom, archivaris hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

